

Richtlijnen voor wegontwerp

In de loop der jaren maakten verschillende diensten van de Vlaamse overheid handboeken, dienstorders en richtlijnen voor wegontwerp. Ook voor lokale overheden kunnen ze richtinggevend en inspirerend zijn.

JERRY DE BRIE

Het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) heeft een schat aan kennis over wegontwerp. Die kennis deelt het AWV met andere wegbeheerders via vademecums, visienota's, werkboeken en dienstorders. "Wij passen de richtlijnen uit onze handboeken toe op onze gewestwegen, maar ze zijn ook waardevol voor gemeentewegen. Ik denk dan vooral aan de richtlijnen voor fietsinfrastructuur, schoolomgevingen en kruispunten", zegt Veerle Schoutteet van het AWV.

Veerle Schoutteet, studie-ingenieur verkeersveiligheid bij het Agentschap Wegen en Verkeer: "Ons agentschap werkt aan één groot overkoepelend vademecum wegontwerp."

'Hoe meer wegbeheerders de richtlijnen volgen, hoe uniformer de Vlaamse weginfrastructuur'

interview

Welke richtlijnenboeken bestaan er?

"De bekendste zijn de vademecums. Die verzamelen richtlijnen voor wegontwerp rekening houdend met verkeersinzichten, verkeersveiligheid en het gedrag van weggebruikers. Er bestaan vademecums over verschillende thema's. Zo is er een vademecum voor fietsvoorzieningen, voor voetgangersvoorzieningen, voor veilige wegen en kruispunten, ... Het AWV heeft ook andere werkboeken en visiedocumenten met richtlijnen, zoals het werkboek schoolomgevingen en de lichtvisie. In totaal bestaan er een tiental dergelijke handboeken. Daarnaast zijn er nog de praktische richtlijnen die we communiceren in dienstorders (zie pagina 2)."

Gelden de richtlijnen ook voor lokale wegen?

"De richtlijnen zijn niet alleen gemaakt voor gewestwegen, maar ook voor gemeentewegen. Daarom zit de Vereniging van Vlaamse Steden

en Gemeenten (VVSG) in onze werkgroepen voor de herziening van ontwerp vademecums. Om de Vlaamse wegen uniformer te krijgen, raden we lokale overheden sterk aan om de richtlijnen uit de vademecums te volgen. Ze bieden namelijk een kwaliteitsgarantie. De inzichten zijn meestal gebaseerd op onderzoek of buitenlandse richtlijnen. Ze verzamelen de beste keuzes voor weginfrastructuur. Als iedereen deze richtlijnen volgt, zal er in Vlaanderen op termijn overal gelijkwaardige kwalitatieve infrastructuur zijn, ongeacht wie de infrastructuur beheert."

Worden de richtlijnen vaak aangepast?

"De richtlijnen worden inderdaad regelmatig geüpdatet. Het meest recente vademecum is het vademecum weginfrastructuur, deel autosnelwegen. Dat vademecum is vorig jaar gepubliceerd en wordt dit jaar al aangepast. Het vademecum fietsvoorzieningen dateert van 2002 en is ondertussen al zes

keer geactualiseerd. Regelmatige updates zijn nodig om de evoluties in fietsgebruik en fietsinfrastructuur te volgen. Zo zijn er bij de laatste aanpassing in 2017 onder meer nieuwe maten opgenomen voor fietssuggestiestroken en nieuwe richtlijnen voor fietshellingen."

Komen er nog nieuwe vademecums?

"Het Agentschap Wegen en Verkeer werkt aan één groot overkoepelend vademecum weginfrastructuur dat alle thema's bevat. Het vademecum weginfrastructuur (VWI), deel autosnelwegen is het eerste afgewerkte deel. Dit jaar plannen we ook een grondige herziening van het vademecum fietsvoorzieningen. Het resultaat daarvan zal ook geïntegreerd worden in het eengemaakte vademecum weginfrastructuur. Daarnaast werken wij volop aan een nieuw handboek vergevingsgezinde infrastructuur voor de zwakke weggebruikers. Daarin focussen we op maatregelen om de veiligheid van fietsers en voetgangers te verhogen."

Tien interessante richtlijnenboeken van het AWW

Wil je een nieuw fietspad aanleggen in jouw gemeente? Of een voetpad verbreden? Nieuwe openbaarvervoerhaltes aanleggen? Vraag je je af of er richtlijnen bestaan over de inrichting van een schoolomgeving? Goed nieuws: het Agentschap Wegen en Verkeer bundelt heel wat informatie en richtlijnen over verschillende aspecten van wegherinrichting in haar vademecums en handboeken.

1 Toegankelijkheid

Het vademecum toegankelijk publiek domein geeft tips en informatie om straten en pleinen toegankelijk te maken voor mensen met een beperking. Dit boek legt bijvoorbeeld uit welke bewegingsruimte rolstoelen nodig hebben, welke hellingsgraden je best kiest, hoe oversteekplaatsen ingericht kunnen worden voor blinden en slechtzienden, welke afmetingen er minimaal nodig zijn voor parkeerplaatsen voor mensen met een beperking, waarom je voetpaden en wegsignalisatie moet onderhouden, ...

Welke hellingsgraden, materialen en stoepbreedte moet je voorzien zodat mensen met een beperking geen hinder ondervinden? Alle antwoorden vind je in het vademecum toegankelijk publiek domein.

2 Voetgangers

Het vademecum voetgangersvoorzieningen geeft richtlijnen over hoe je voetgangersvoorzieningen best aanlegt en onderhoudt. De richtlijnen houden ook rekening met toegankelijkheid. Je vindt er informatie over voetgangersroutes, netwerken, voetgangersgebieden, looproutes, ontsluitingsstraten, woonerven, voetgangerszones, speelstraten, trage wegen, voetgangersoversteken, signalisatie, maatvoering van voetpaden, materiaal- en kleurgebruik van voetpaden, verlichting, onderhoud, ...

3 Fietsers

Het vademecum fietsvoorzieningen is de absolute bijbel voor de aanleg en het onderhoud van fietsinfrastructuur. Dit vademecum dateert van 2002. In 2017 werd het voor de zesde keer geactualiseerd, onder meer de hoofdstukken over materiaalgebruik, fietssuggestiestroken en de richtlijnen voor paaltjes op fietspaden. Het vademecum geeft richtlijnen voor materiaal- en kleurgebruik van fietsinfrastructuur, verlichting van fietspaden, trillingscomfort, fietshellingen,

fietskruisingen, fietsparkeren, fietsen in eenrichtingsstraten, fietssignalisatie bij werkzaamheden, onderhoud, winterdienst op fietspaden, ... Het vademecum is ook het toetsingskader voor investeringen in fietsinfrastructuur en voor subsidies.

4 Schoolomgevingen

Het werkboek schoolomgevingen bundelt goede voorbeelden en methodieken om een schoolomgeving veiliger te maken. Het boek heeft drie onderdelen: educatie, sensibilisatie en handhaving. Dit is ook bekend als de 3E-benadering (Engineering, Education, Enforcement). Het doel is om het gewenste gedrag van de weggebruikers in de schoolomgeving te vergemakkelijken en het ongewenste gedrag moeilijker te maken.

5 Parkeren

In het vademecum duurzaam parkeerbeleid vind je alles om een duurzaam parkeerbeleid uit te bouwen. Je krijgt onder meer een antwoord op de vraag wat duurzaam parkeerbeleid inhoudt, hoe je een parkeeronderzoek kan voeren, hoe je een parkeerbeleid kan opstellen, welke mogelijkheden er bestaan voor het beheer en de handhaving van het parkeerbeleid, ontwerprichtlijnen en parkeersystemen, ...

6 Motorrijders

In het vademecum motorrijdersvoorzieningen krijg je meer achtergrond over de specifieke behoeftes van motorvoertuigen en -rijders. Zo kan je bijvoorbeeld rekening houden met de textuur van het wegdek, de bochtstralen en de speciale noden voor verkeersdrempels waar regelmatig motorrijders voorbijkomen. Het vademecum schenkt onder andere aandacht aan het principe van de obstakelvrije zone.

Het vademecum fietsvoorzieningen adviseert sinds 2017 om fietssuggestiestroken in okergeel aan te leggen.

7 Veilige wegen en kruispunten

Het vademecum veilige wegen en kruispunten is opgebouwd rond een beslissingsboom die helpt om de juiste kruispuntoplossing te kiezen. De verschillende mogelijkheden voor kruisingen komen aan bod, telkens met een uitgebreide beschrijving van de voor- en nadelen. Het boek stelt ook maatregelen voor naar aanleiding van verschillende soorten ongevallen.

8 Vergevingsgezinde wegen

Het handboek vergevingsgezinde wegen legt uit hoe je wegen kan aanleggen om de overlevingskansen van de bestuurder te verhogen wanneer die met zijn wagen van de rijstrook raakt.

In de lichtvisie van het Vlaamse Gewest is wit ledlicht de standaard.

9 Wegverlichting

Sinds 2014 heeft het Agentschap Wegen en Verkeer een lichtvisie voor gewestwegen waarmee ze streeft naar meer energiezuinige verlichting en minder lichthinder. In 2017 werd deze visie geactualiseerd. De lichtvisie verzamelt regels die bepalen welke wegsegmenten en conflictpunten je wel en niet moet verlichten. Daarvoor stelde het Agentschap Wegen en Verkeer beslissingsbomen, flankerende maatregelen en voorwaarden op. Het boek geeft ook richtlijnen voor de verlichting van voetgangers- en fietsvoorzieningen langs gewestwegen. Eenvoudig gesteld gaat de lichtvisie er vanuit dat er niet verlicht moet worden, tenzij er bepaalde voorwaarden zijn. Daarnaast geeft de lichtvisie veel achtergrondinformatie over de technologische aspecten van verlichting. Er bestaat ook een lichtvisie voor autosnelwegen.

10 Autosnelwegen

Het vademecum weginfrastructuur (VWI), deel autosnelwegen is het meest recente vademecum. Het bundelt richtlijnen voor het ontwerp van autosnelwegen, en focust onder andere op tracés, wegennetwerken, ontwerpssnelheid, knooppunten, aansluitingscomplexen, capaciteit, dwarsprofielen, tunnels, ...

Praktische instructies op het terrein

Naast de vademecums en andere richtlijnenhandboeken heeft het Agentschap Wegen en Verkeer ook dienstorders. In de sector verkeer en mobiliteit bestaan er ongeveer 70. Ze gaan over de meest uiteenlopende onderwerpen: het beheer en onderhoud van infrastructuur, de plaatsing van signalisatie, wegbebakening, ...

In de dienstorders staan praktische instructies voor de ambtenaren van het Agentschap Wegen en Verkeer. Deze richtlijnen zijn bindend voor gewestwegen, maar niet voor gemeentewegen.

Sommige instructies kunnen interessant zijn voor lokale overheden. Vooral als ze gaan over taken die zij ook uitvoeren. Denk dan aan het opstellen van werfsignalisatie, fietsgeleiding op kruispunten, de hiërarchische volgorde van verkeersborden, ... Onder de dienstorders zijn ook twee standaardbestekken die standaard-eisen bundelen voor overheidsopdrachten rond weginfrastructuur. Enkele voorbeelden:

- Het dienstorder MOW/AWV/2017/06 geeft **instructies voor de markeringen van fietspaden en fietssuggestiestroken**. Het document bespreekt onder meer de nieuwe markeringen rond fietsgeleiding op kruispunten, de pijlmarkering bij tweerichtingsfietspaden en het kleurgebruik bij oversteken in de voorrang.
- Het dienstorder MOW/AWV/2018/04 legt uit welke principes er gelden rond **informatie**

en bewegwijzering op autosnelwegen en gewestwegen. En dan zowel voor voorwegwijzers, bewegwijzering op afstand, bewegwijzering in de nabijheid als voor bewegwijzering bij wegomleggingen. De richtlijnen verschillen in functie van de bestemming: toeristische trekpleisters, industrieterreinen, horeca, musea, scholen en ziekenhuizen, ...

- Het dienstorder MOW/AWV/2015/14 geeft duidelijkheid over **de hiërarchische volgorde van verkeersborden en de aanduiding van wegnummers en symbolen op bewegwijzering**. Ook de afstand tussen de borden en het maximum aantal silhouetten op één bord is erin vastgelegd.

Standaardbestekken

Moet je een bestek opstellen voor een overheidsopdracht in het kader van wegenbouw of wegenherinrichting? Het Agentschap Wegen en Verkeer heeft twee standaardbestekken met standardeisen: de standaardbestekken 250 en 270. In het standaardbestek 250 vind je de algemene eisen voor wegenbouw, rioleringen en signalisatie. In het standaardbestek 270 staan

Meer lezen?

- Alle vademecums, handboeken en dienstorders van het Agentschap Wegen en Verkeer kan je downloaden op wegenverkeer.be/documenten.
- De gidsen over openbaar vervoer kan je downloaden op www.delijn.be.

Zit je toch nog met vragen over een wegenherinrichting? Dan kan je altijd terecht bij de aanspreekpunten in je vervoerregio. Kijk voor de contactgegevens op www.basisbereikbaarheid.be.

de eisen voor allerlei elektromechanische uitrustingen van wegen. Niet alleen de verlichting, maar ook bijvoorbeeld pompen, motoren en hoogspanningscabines.

	A gevaarsborden
	B voorrangsborden
	C verbodsborden
	D gebodsborden
	F politieaanwijzingsborden
	M onderborden

In een het dienstorder MOW/AWV/2015/14 staan duidelijke richtlijnen over de rangschikking van verkeersborden.

Optimaal wegontwerp voor het openbaar vervoer

Hoe kan je een weg zo ontwerpen dat de bussen geen doorstromingsproblemen ondervinden? En hoe ziet een toegankelijke halte eruit? De Lijn geeft richtlijnen en tips in enkele gidsen.

Bushaltegids en gids toegankelijke haltes

De inrichting van haltes is een bevoegdheid van de wegbeheerder. De bushaltegids en de gids toegankelijke haltes van De Lijn geven richtlijnen om haltes toegankelijk te maken, zodat alle reizigers er zelfstandig en probleemloos kunnen op- en afstappen. Door de algemene richtlijnen van De Lijn te volgen bij de aanleg of herinrichting van openbaarvervoerhaltes voor bussen en trams, werk je als lokale overheid mee aan een toegankelijker openbaar vervoer.

Gids voor doorstroming

De gids voor doorstroming is een gids van De Lijn met inspirerende oplossingen om trams en bussen vlotter te laten rijden. De gids biedt standaardoplossingen om doorstromingsproblemen van het openbaar vervoer op te lossen. Je vindt er onder meer de wegbreedtes die nodig zijn om verschillende voertuigen van De Lijn vlot te laten rijden. Ook de draaicirkels die bussen nodig hebben bij het keren of op rotondes komen aan bod, net als informatie over busstroken en busbanen.

Parkeerplaatsen versmallen de rijweg en zorgen soms voor doorstromingsproblemen van het openbaar vervoer en zwaar vervoer. In de gids voor doorstroming van De Lijn vind je vele tips en inzichten om hier een mouw aan te passen bij een herinrichting.

Nieuwe mandatarissen: schrijf je in op Mobiliteitsbrief

Ben je verkozen op 14 oktober? Van harte proficiat! Wij, het Departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) van de Vlaamse overheid, staan te trappelen om samen met jullie, nieuwe lokale mandatarissen, aan een innovatief en duurzaam mobiliteitsbeleid te werken. In de Mobiliteitsbrief belichten wij maandelijks (behalve in juli en augustus) een mobiliteitsthema. Vanaf april 2019 ontvangen alle nieuwe mandatarissen de Mobiliteitsbrief automatisch op hun werk(e-mail)adres. Wil je nu al op de hoogte blijven van de beleidsintenties van ons departement? Abonneer je dan alvast gratis op Mobiliteitsbrief en doe nu al inspiratie op. Inschrijven kan via www.mobielvlaanderen.be/overheden. Je kunt kiezen tussen een exemplaar op papier of een e-zine in je inbox. Op onze website staat ook meer informatie over lokaal mobiliteitsbeleid.

Vernieuwd inhaalverbod voor vrachtwagens

Tot voor enkele weken was België een uitzondering in Europa voor het inhalen van vrachtwagens: op rijbanen met twee keer twee rijstroken mochten vrachtwagens niet inhalen tenzij anders aangegeven. In de rest van Europa geldt het omgekeerde: inhalen mag, tenzij er verbodsborden staan. De federale regering heeft het algemene inhaalverbod nu

geschrapt en volgt voortaan de Europese logica. Bij regenweer geldt wel nog een algemeen inhaalverbod. Vlaams minister van Mobiliteit Ben Weyts voert op basis van onderzoek een inhaalverbod in op zeventig procent van alle 2x2-rijbanen. Op bijna de helft geldt overdag een inhaalverbod voor vrachtwagens. Op ongeveer een kwart geldt een inhaalverbod tijdens de ochtend- en de avondspits. Net zoals in de rest van Europa zal een verkeersbord langs de weg voortaan aangeven waar het inhaalverbod van kracht is. Tegelijk wordt de controle op het inhaalverbod opgevoerd. Op 38 locaties in Vlaanderen zullen vaste ANPR-camera's in staat zijn om inhalende vrachtwagens te flitsen. Daarbovenop zal vanaf dit jaar minstens één mobiele camera in elke Vlaamse provincie op veranderende locaties inhalende vrachtwagens betrapen.

Roadshows voor lokale besturen

Lokale besturen zijn een van de belangrijkste partners van het Agentschap Wegen en Verkeer. In het voorjaar van 2019 organiseert het Agentschap Wegen en Verkeer daarom een Roadshow door de vijf Vlaamse provincies. Daar maak je kennis met onze organisatie en onze expertise in openbare werken, mobiliteit, verkeersveiligheid en infrastructuur.

- Antwerpen 19 maart 2019
- Brugge 24 april 2019
- Leuven 3 april 2019
- Hasselt 21 maart 2019
- Gent 30 april 2019

Meer info en inschrijving op wegenenverkeer/roadshows

Fietsberaad nodigt je uit op vijfde verjaardag

Op 15 maart 2019 viert Fietsberaad Vlaanderen haar vijfde verjaardag in het Vlaams Parlement. De Vlaamse Regering richtte in maart 2014 Fietsberaad Vlaanderen op. Met kennis en praktijkgericht onderzoek ondersteunt Fietsberaad Vlaanderen sindsdien de ontwikkeling van het fietsbeleid bij alle overheden. Ook op dit verjaardagsfeest wil Fietsberaad Vlaanderen nieuwe burgemeesters, schepenen, ambtenaren, medewerkers van studie bureaus, ... inspireren over de toekomst van de fiets. Daarom nodigde Fietsberaad Brent Toderian uit, voormalig stadsplanner van de Canadese stad Vancouver. Hij is een internationaal gerespecteerd stadsplanner en -denker. Hij geeft de voorzet voor een debat over sterk fietsbeleid en de leefkwaliteit in onze steden en dorpen. Iedereen is welkom!

Meer info op www.fietsberaad.be

Stel je kandidaat voor 'ons buurtpunt'

Met het project 'ons buurtpunt' helpen het Netwerk Duurzame Mobiliteit, Cera en het Innovatiesteunpunt voor Landbouw en Platteland lokale spelers op weg om samen met lokale overheden een buurtpunt op te richten. Een buurtpunt is een ontmoetingsplaats met verschillende diensten en een vervoersaanbod. De concrete invulling en vorm hangt af van de lokale noden, wensen en mogelijkheden. Doe inspiratie op tijdens de inspiratiedag op 21 maart in Leuven. Een 15-tal gemeentes of wijken richten dan ook een lerend netwerk 'ons buurtpunt' op. Stel je kandidaat via de website www.duurzame-mobiliteit.be/onsbuurtpunt.

Paraat voor de schoolstraat?

Hoe maak je aan de schoolpoort meer ruimte voor stappers en trappers? Hoe creëer je er meer rust en minder chaos? Is jouw school of gemeente paraat voor een schoolstraat? Je komt het te weten op de provinciale infosessies. In februari zijn er sessies in Kontich (6/2), Kuringen (13/2), Brugge (20/2) en Sint-Amandsberg (27/2).

Meer info en inschrijving op www.paraatvoordeschoolstraat.be

Agenda

februari

- 6, 13, 20 en 27** Paraat voor de schoolstraat – provinciale sessies
- 7** Vakbeurs openbare ruimte
- 11, 18, 19, 21 en 26** Mobibaden VSV
- 15** Kindvriendelijke voortuinen

maart

- 15** Vijf jaar Fietsberaad
- 18** Vlaams Congres Verkeersveiligheid
- 19** Roadshow AWV Antwerpen
- 21** Inspiratiedag 'ons buurtpunt'
- 21** Roadshow AWV Hasselt
- 28** Gezonde gemeente event
- 29** Studiedag basisbereikbaarheid

april

- 3** Roadshow AWV Leuven
- 4** OCW-workshop Natuursteenverhardingen verfraaien onze straten en openbare ruimten
- 24** Roadshow AWV Brugge
- 30** Roadshow AWV Gent

mei

- 20 en 21** Child in the city: kinderen in de duurzame, toekomstbestendige stad

Zie ook de agenda op www.mobielvlaanderen.be/overheden.

Mobiliteitsbrief is er ook als e-zine. Abonnees op het e-zine krijgen de Mobiliteitsbrief digitaal in hun persoonlijke mailbox. Je kunt voor de papieren en/of digitale versie gratis in- en uitschrijven via www.mobielvlaanderen.be/overheden ('Publicaties' – 'Mobiliteitsbrief'). Op deze website vind je ook alle Mobiliteitsbrieven terug en meer informatie over het lokaal mobiliteitsbeleid. Voor suggesties en vragen over deze publicatie of je abonnement kun je mailen naar info@mobiliteitsbrief.be.